

Abstrakti

Anne Tarvainen (FT)
Tampereen yliopisto

Keho, ääni ja epäjärjestys

– Adelen kadonnut ääni kulttuurisesti tuotettuna ongelmana

Suosittu englantilainen pop-laulaja Adele menetti äänensä vuonna 2011 liiallisesta äänen rasituksesta johtuen. Hän sai äänensä takaisin kirurgisen toimenpiteen ansiosta ja palasi esiintymislavoille seuraavana vuonna. Vuonna 2017 Adele menetti jälleen äänensä ja on toistaiseksi poissa esiintymislavoilta.

Adelen ääni ja hänen laulutekniikkansa ovat saaneet huomiota kansainvälisissä lehdissä ja sosiaalisessa mediassa. Hänen ääntään pidetään ilmaisuvoimaisena ja vahvana, mutta toisaalta hänen laulutekniikkaansa kritisoidaan. Laulajan henkilökohtainen tragedia – äänen menetys – on noussut julkisen keskustelun myötä yhteiseksi ongelmaksi, jota pyritään kollektiivisesti ymmärtämään kulttuuristen ääneen liittyvien käsitysten avulla.

Tarkastelen tässä esitelmässä, millä tavoin lehtiartikkeleissa ja sosiaalisen median kommentoissa rakennetaan kuvaa Adelen kadonneesta äänestä: Millaisista tekijöistä äänen menettämisen nähdään johtuvan? Entä mistä mahdollisista tekijöistä vaietaan? Miten teksteissä rakennetaan kulttuurisesti äänen menettämisen ongelmaa?

Tarkasteluni liikkuu analyyttisen vokaalisen soomaestetiikan viitekehyksessä: tavoitteena on tuoda esille kulttuurimme ihmisääneen ja kehoon kohdistuvia vaatimuksia ja niihin kytkeytyviä medikalisoinnin ja problematisoinnin teemoja. Tämän lisäksi hyödynnän tarkastelussa sosiaaliantropologi Mary Douglasin klassista teoriaa puhtaudesta ja epäpuhtaudesta kulttuurisesti määrittäytyneinä laatuina. Ihmisääneen ja sen terveydellis-hygieniseen kontrolliin liittyy kulttuurissamme normeja, joiden avulla pyritään luomaan ja ylläpitämään kehon tuottamien äänten järjestystä ja puhtautta.

Pohdin esitelmässä sitä, miten ääniongelmat sijoitetaan yksilön fysiologiseen kehoon ja sen yksittäisiin kudosryhmiin. Ääniongelmat laajempina kulttuurisena ongelmana sivuutetaan usein, vaikka ne liittyvät yhtä lailla kulttuurimme kommunikatiivisiin ja esteettisiin käytäntöihin sekä esimerkiksi ammattilaulajan äänen rooliin markkinatalouden tuotteena.